

Polgári Légiközlekedés Biztonsági Szervezet

ZÁRÓJELENTÉS

192/2005/ légiközlekedési baleset

**Eger, Nagyeged-hegy 2005. 08. 12. 14: 25.
siklóernyősök összeütközése**

A szakmai vizsgálat célja a légiközlekedési baleset és a repülőesemény okának, körülményeinek feltárása és a hasonló esetek megelőzése érdekében szükséges szakmai intézkedések kezdeményezése, valamint javaslatok megtétele. A szakmai vizsgálatnak semmilyen formában nem célja a vétkesség vagy a felelősség vizsgálata és megállapítása.

Az eset összefoglalása:

Az esemény kategóriája:	légiközlekedési baleset (ACCID)
S/1; A légi jármű gyártója :	
típusa:	GIN OASIS siklóernyő
azonosítója:	EN-067
széria száma:	80929
A légi jármű tulajdonosa	a sérült
üzembentartója:	ENAIRGY-SE
S/2; A légi jármű gyártója :	
típusa:	FIREBIRD APACHE siklóernyő
azonosítója:	EN-040
széria száma:	nem ismert
A légi jármű tulajdonosa	ENARGY-SE
üzembentartója:	ENAIRGY-SE
A baleset napja és időpontja (UTC):	2005. augusztus 12. 14. óra 25 perc.
helye:	Eger, Nagyeged-hegy DNY
A balesetben súlyos sérültek száma:	2 fő
S/1; A légi jármű rongálódásának mértéke:	kb 100-150 ezer forintos kár
S/2; A légi jármű rongálódásának mértéke:	kb 30-35 ezer forintos kár

Lajstromozó állam: lajstromozásra nem kötelezett

Lajstromozó hatóság: nincs lajstromozva

A baleset helyszíne alapján illetékes kivizsgáló szervezet: Polgári Légiközlekedés Biztonsági Szervezet, (továbbiakban) **PoLéBiSz**

Az eset összefoglaló áttekintése: Két „A” vizsgával rendelkező siklóernyős a levegőben összeütközött, a kupolák összeakadása a földetérés előtt ugyan megszűnt, de nagy sebességgel, a lebegtetés lehetősége nélkül értek földet. A földhöz ütdés következtében mindkét siklóernyős pilóta 8 napon túl gyógyuló sérüléseket szenvedett.

A vizsgálat adatai:

A Polgári Légiközlekedés Biztonsági Szervezet ügyeletére az esetet 2005. augusztus 12-én 14. 45- kor egy, a helyszínen tartózkodó siklóernyős oktató jelentette be.

A PoLéBiSz ügyeletese

14 óra 50 perckor jelentette a PoLéBiSz igazgatójának

15 óra 55 perckor tájékoztatta a Polgári Légiközlekedési Hatóság ügyeletét

A Polgári Légiközlekedés Biztonsági Szervezet igazgatója a légiközlekedési baleset vizsgálatára kivizsgáló szakmai bizottságot küldött ki, amelynek:

elnöke:	Janovics Ferenc balesetvizsgáló, elemző
tagja:	Burda Pál helyszínelő technikus
tanácsadók:	egri illetőségű siklóernyős oktató
külföldi szakértők:	igénybevétele nem volt szükséges
eseti szakértő	igénybevétele nem volt szükséges

A kivizsgáló szakmai bizottsággal szemben összeférhetetlenség nem merült fel, továbbá a légiközlekedési balesetet megelőzően a légi jármű utolsó légi alkalmassági felülvizsgálatában, illetőleg az érintett szakszemélyzet utolsó szakmai minősítésében nem vett részt. A szakmai vizsgálatban résztvevő bizottság az adott ügyben indított más eljárásban szakértőként nem járt, illetve a jövőben nem járhat el.

Megjegyzés:

A szakmai vizsgálattal kapcsolatban a KSzB- hez mindkét pilótától érkezett észrevétel. Ezeket az észrevételeket és javaslatokat a KSzB megfontolta és a jelen zárójelentésben megfelelő helyen reagált azokra.

1. Ténybeli információk:

Előkészítés: Mindkét pilóta az alapképzést végző siklóernyős klub szervezésében vendégként érkezett a DNY- i starthelyre, ahol korábban már repültek.

A balesetet megelőzően S/1 pilóta már túl volt két sikeres, míg S/2 pilóta egy sikeres gyakorló repülésen, bár a gyenge szél miatt startjaik csak többszöri próbálkozás után sikerültek.

Mivel az időjárási körülmények az előző repüléseikhez képest jelentősen nem változtak, mindkét pilóta egymást követően kiterített és az S/2 előbb, míg az S/1 később startra készült.

1. 1. A repülés lefolyása:

Mindkét pilóta képzettségi szintje azonos volt, bár a siklóernyős tanfolyamot nem együtt végezték, de az azt követő időben megközelítőleg azonos időt repültek.

S/1 elmondása szerint ezen a repülési napon „nem volt jó passzban”. Korábbi startjai nem úgy sikerültek, mint az előzőek, ezért a harmadik start előtt leült, várakozott. S/2 pilóta sikeres startja után azonban úgy döntött, hogy elstartol, ami meglepetésére jól sikerült.

Az oktató rádióirányítása mellett kirepült a lejtő légteréből. Ekkor még távol volt az előtte startolt siklóernyőstől, de társa közelítését nem kísérte figyelemmel.

S/2 pilóta, (akinek ekkor már volt néhány gyenge emelése) termikelés közben elsodródott így mindkét pilóta a manőverek közben a starthely irányától balra elsodródott. Az őket földről figyelemmel kísérő oktató ekkor rádión keresztül figyelmeztette az egy légtérben tartózkodó két siklóernyőst az összeütközés veszélyére.

S/1 pilótaúgy látta, hogy az S/2 pilóta „másik körön” volt, amikor azonban egy jobb fordulóból kijött, meglepetésére olyan közel volt a társa vele szemben, hogy elkerülő manővert nem tudott tenni és összeütköztek.

Az S/2 pilóta elmondása szerint látta, hogy a másik siklóernyős közeledik hozzá, de nem gondolt veszélyes megközelítésre. Néhány forduló megtétele után nem vette észre, hogy az S/1 pilóta megkezdett fordulója nem az általa gondolt köríven történt, attól sokkal szűkebbre sikerült és a saját fordulóját befejezve eszmélt rá, hogy ebből az ívből összeütközés lesz, de már azt nem tudta elkerülni.

Szemtanúk elmondása szerint a két pilóta ütközése a talajtól kb 100-150 méteren következett be, amikor is a két kupola összeakadva elkezdett forogni, miközben erőteljes merülés következett be.

Az oktató rádión utasította őket, hogy nyissanak mentőernyőt, de csak az S/1 pilóta rendelkezett ilyen eszközzel. S/1 pilóta elmondta, hogy a kupola forgása közben

csak nehezen találta meg a mentőernyő kioldó fogantyúját, amiért is késett a mentőernyő nyitással.

Földetérés előtt a két kupola elvált egymástól, de a zuhanással történő földetérés miatt mindkét pilóta súlyos (nyolc napon túl gyógyuló) sérülést szenvedett.

1. 2. Személyi sérülések

Sérülések	Személyzet	Utások	Egyéb személyek
Halálos	-	-	-
Súlyos	2	-	-
Kisebb/semmilyen	-	-	-

1. 3. A légi jármű sérülése:

Az S/1 pilóta légi járműje a balesetből kifolyólag két helyen nagymértékben, míg több helyen kismértékben sérült. Szemtanúk elmondása szerint az anyagi kár meghaladhatja a 100-150 ezer forintot.

Az S/2 pilóta légi járműjének zsinórzata közül két tartózsínor elszakadt, ez a kár. kb 30-35 ezer forint.

1. 4. Egyéb kár

Egyéb kárt a vizsgálat befejezéséig a KSzB-nek nem hoztak tudomására.

1. 5. A személyzet adatai

A légi jármű parancsnoka:

	S/1	S/2
Kora, neme:	22 éves nő	25 éves férfi
Szakmai engedélye:	növendék II	növendék II
Képesítései:	„A” vizsga	„A” vizsga
Repült ideje:	Repülési Napló vezetéséből nem követhetők	
Összesen	12 felszállás	11 felszállás
Utolsó 12 hónapban:	12 felszállás	11 felszállás

1. 6. A légi jármű adatai

A légi jármű légi alkalmasságának érvényessége:

	S/1 pilóta	S/2 pilóta
Siklóernyő típusa	GIN OASIS	FB APACHE
Siklóernyő érvényessége	2005. 12. 31.	2005. 12. 31.
azonosító	EN 067	EN 040
minősítése	ID KGY	ID KGY
Mentő ernyő típusa	CHARLY	nincs
Mentő ernyő gyártási év	1994. 08. 05.	nincs

1. 7. Meteorológiai adatok:

Konkrét meteorológiai adatok nem kerültek rögzítésre.

1. 8. Navigációs berendezések.

A navigációs berendezések az esemény lefolyására nem voltak hatással, ezért részletezésük nem szükséges.

1. 9. Összeköttetés.

A pilóták rádióösszeköttetésben voltak az oktatójukkal, de nem volt egymás közötti kapcsolatuk.

1. 10. Repülőtéri adatok

A baleset színhelye legális ideiglenes siklóernyős starthely, amelyet a helyi siklóernyős szakág kezel.

1. 11. Légijármű adatrögzítők.

A légijárművön adatrögzítő nem volt, az érintett légijármű típusra és feladathoz nincs is előírva.

1. 12. A roncsra és a becsapódásra vonatkozó adatok.

A légiközlekedési balesetkor roncs nem keletkezett.

1. 13. Az orvosi vizsgálatok adatai

Az S/1 pilóta sérülése az Országos Baleseti és Sürgősségi Intézet Zárójelentése szerint:

„...jobb oldalon a sacrum massa laterálisán törés,...az os pubis alsó és felső szárában törés látható.”

Az S/2 pilóta sérülése a Markhot Ferenc Kórház, Rendelőintézet Eger Traumatológia által kiadott Zárójelentése szerint: „...a háti gerinc VI-VII- es és az ágyéki gerinc I.III-as csigolyájának kolumnas törését igazolták.”

Igazságügyi-orvosszakértői vizsgálat

Igazságügyi orvosszakértői vizsgálatra a sérült jelen állapotában nem volt szükség.

1. 14. Tűz

Az eset kapcsán tűz nem keletkezett.

1. 15. A túlélés lehetősége

A sérüléskor életveszély nem állt fenn, a mentőegységek értesítése a jelenlévő oktató közreműködésének köszönhetően rendben megtörtént.

A mentés megkezdése nem szenvedett késedelmet.

1. 16. Próbák és kísérletek

A vizsgálat során próbákat és kísérleteket nem folytattak, a véleményalkotáshoz arra nem volt szükség.

1. 17. A szervezetek jellemzése

A vizsgálónak nincs a szervezeteket illetően észrevétele.

1. 18. Kiegészítő adatok

Kiegészítő adatokat nem hoztak a PoLéBiSz tudomására.

1. 19. Hasznos vagy hatékony kivizsgálási módszerek

A kivizsgálás során újabb módszerek alkalmazása nem volt szükséges.

2. Elemzés

A pilóták és felszereléseik rendelkeztek azokkal a feltételekkel, amelyekkel a repüléseket egyénileg végre lehet hajtani. A pilóták képzettsége megfelelt a starthely követelményeinek.

Bár a pilóták nem tanfolyam keretében vettek részt az üzemnapon, az alapképzést végrehajtó siklóernyős oktató a helyszínen volt és megtette a megelőzést, biztosító lépéseket azzal, hogy ellátta az egyazon légtérben repülőket rádiókészülékekkel és folyamatos rádiókapcsolatot tartott velük, amíg azok látóterében voltak.

Ezek azonban egymás közötti kommunikációra nem alkalmasak.

A pilóták egymást figyelmeztetni nem tudták, csak az oktató által adott utasításokra voltak hagyatkozva.

Az időjárás alkalmas volt a gyakorló repülésekre, az érintett pilóták erről a starthelyről ezen a napon már végrehajtottak sikeres gyakorló repüléseket.

A számukra meghatározott feladat (termik keresés - termikrepülés) elméleti ismeretei azonban mindkét pilótánál hiányosak.

Hiányosak az ismereteik: - a megközelítés szabályairól
- a találkozás szabályairól
- sebesség és távolság tartalékok fogalmáról

A véleménynyilvánításra jogosult S/2 pilóta KSzB- hez intézett észrevétele szerint;

„...Nyilván, a kezdő pilóták nem rendelkeznek rutinnal, de ezt nagymértékben lehetne javítani, a KRESZ oktatásban használt módszerekkel. Fiktív, vagy megtörtént helyzetek előzetes elemzésével, vagy képes szituációs gyakorlatokon keresztül jól be lehetne gyakorolni a légiközlekedés szabályainak helyes alkalmazását.

A tanfolyamokon súlyt kellene helyezni a vészhelyzetek megoldási lehetőségeinek elemzésére. Végül javasolnám, hogy a kezdő pilótákkal különböző légtérben végeztessék a gyakorló repüléseket, így időben hozzá lehetne szokni az egyidőben azonos légtérben való közlekedéshez!....”

A KSzB ezeket a gondolatokat támogatja, bár a kiképzési tematika a fentiekben szabadkezet ad az alaptanfolyamok oktatóinak, de tudásszint felmérését, illetve, az egyedül repülésben való jártasság felméréseit csak magasabb szintre történő vizsgafeladatok tartalmazzák.

A tapasztalatlan pilóták vélhetően keverik a termikrepülésre és a lejtőrepülésre vonatkozó szabályokat.

A KSzB előtt elmondott esetleírásból egyértelmű, hogy:

- a két siklóernyős keresztezte egymás repülési irányát, ahol a jobbról jövőnek lett volna elsőbbsége,
- S/1 pilóta, különböző körözési irányt vélt felfedezni, holott az azonos emelőáramlatban tartózkodóknak körözési iránya csak azonos lehet,
- a manőverek során a két pilóta az előírt 30 méternél jobban (elsodródásból eredően) megközelítette egymást,
- a körözés közben nem tartották magukat a koncentrikus körpályán kötelező követési távolsághoz, amikor is kisebb sugarú kört nem szabad repülni.

3. Következtetések:

Az érintettek felszerelése a feladat végrehajtására alkalmas volt, szabályosan működött, így a „technika” a balesetben nem játszott szerepet. A balesetben szereplő pilóták iskolarendszerű képzése, a jóváhagyott kiképzési utasítás szerint befejeződött, minősítésüknek megfelelően az oktató iránymutatása alapján gyakorló feladatokat hajtottak végre. Azonban a repülési feladatok megszabásának alapfeltétele az elméleti ismeretek megléte. A KSzB úgy látja, hogy az iskolarendszerű alaptanfolyamot nem követi egy az oktatók részére ajánlott képzési tematika, amely segíti a Siklóernyős „B” szintre való felkészülést. Az időjárás hatásai a baleset bekövetkezésében, abban az értelemben játszottak szerepet, hogy a várható turbulens áramlások esetén a fordulókat nagyobb ív(ek)ben kellett volna a pilótáknak végezni.

Az alapismereteket követően hiányzik a továbbképzés alapját jelentő gyakorlati tapasztalat követelménye (meghatározott repült idő - felszállás szám - magas start szám) ahhoz, hogy a növendékek tudják, értsék azokat az elemi repüléstechnikai szabályokat, előírásokat, amelyek nélkül az egyedül végrehajtott repüléseknek nagy a kockázatuk. A KSzB az esetet elemezve úgy értékelte a két pilóta ütközésének megelőző pillanatait, hogy gyakorlatlanságuk miatt nem volt tőlük elvárható, hogy veszélyes közelségüket felismerve átálljanak körözésből, a tanult „lejtőszabályra”.

Ezek mellett a gyakorlati tapasztalatok mellett ismerni kell azokat az írott szabályokat, amelyek biztosítják a repülések balesetmentes végrehajtását.

Ezek hangsúlyozott oktatása látszik szükségesnek.

Lásd; -14/2000. (XI. 14.) KöViM rendelet 2. Fejezet, Általános szabályok

2.2. Összeütközések megelőzése c. fejezeteit,

45.sz. Légügyi Előírás a siklórepülő légi járművekkel való repülőtevékenységről

10. fejezet: Közlekedési szabályok, elkülönítés, a repülés különleges esetei fejezetét,

4. Biztonsági ajánlások:

BA2005-192_1: A KSzB javasolja a Siklórepülő Szakági Szövetség- nek, hogy Képzési Tematikájában tegyen ajánlást a képzéssel foglalkozó oktatók és iskolák felé, az alapképzést követően a tovább repülni szándékozók részére a közlekedési szabályok, elkülönítések, megközelítések és a repülés különleges eseteinek témaköreire.

BA 2005-192_2: A KSzB javasolja a Siklórepülő Szakági Szövetség- nek, hogy hagyjon jóvá részletes tematikát (elméleti–gyakorlati követelmények meghatározásával) a Siklóernyős „B” szint elérésére.

A KSzB által javasolt Tematikák hangsúlyozottan tartalmazzák az önálló repülést megalapozó gyakorlati kérdéseket és repülés-elméleti idetartozó ismereteket.

Budapest, 2005. november 14 –n

Mészáros László
igazgató